

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2011

TÍREOLAÍOCHT – ARDLEIBHÉAL

DÉ hAOINE, 10 MEITHEAMH – MAIDIN, 9.30 - 12.20

Scrúduimhir

Don Scrúdaitheoir amháin

Cuid a hAon Ceistanna Gearrfhreagra	Marc Iomlán	Scr. Comh.	Scr. Ach.	Comh. Ach.
Ceist 1				
Ceist 2				
Ceist 3				
Ceist 4				
Ceist 5				
Ceist 6				
Ceist 7				
Ceist 8				
Ceist 9				
Ceist 10				
Ceist 11				
Ceist 12				
Marc Carnach				
Marcanna Dícheadaithe				
Marc Glan				

Nóta: Ná déan dearmad an páipéar seo a thabhairt ar ais i dteannta do fhreagarleabhair nó caillfear marcanna.

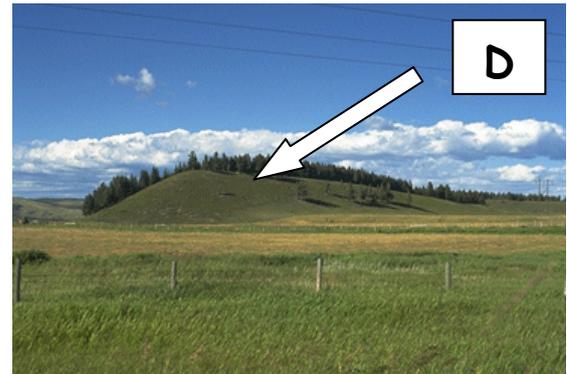
CUID A hAON – CEISTEANNA GEARRFHREAGRA – 80 MARC

Freagair **DEICH** gceist.

Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc.

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SNA SPÁSANNA ATÁ ANN DÓIBH

1. Oighriúchán

Scrúdaigh na fótagraif thuas ina dtaispeántar gnéithe oighriúcháin.

- (i) Cuir an litir cheart sna spásanna thíos chun **gach ceann** de na gnéithe oighriúcháin sna fótagraif thuas a shainithint.
- (ii) Luaigh i gcás **gach** gné díobh cé acu de thoradh phróiseas an chreimthe nó phróiseas an tsil-leagain a foirmíodh í.

Fótagraf	Litir	Próiseas Creimeadh/Sil-leagan
Cré bholláin		
Carraig chorr		
Stríocadh		
Droimnín		

[8m]

2. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Agus an léarscáil 1:50000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo á n-úsáid agat, scríobh an freagra ceart sa spás a thugtar i gcás **gach ceann** acu seo a leanas:

- (i) Cén sórt seaniarsma atá le fáil ag an tagairt eangaí Q 457 015?

_____

- (ii) Cén airde os cionn na mara atá an seaniarsma ainmnithe i gcuid (i)?

_____

- (iii) An mbíonn an t-ionad eolais do thurasóirí ag Q 444 010 ar oscailt ar feadh na bliana?

Cuir tic leis an bhfreagra ceart.

Bíonn

Ní bhíonn

- (iv) An ardchlár nó cnoc cónúil í an tírghné i gcearnóg eangaí Q 46 02?

Cuir tic leis an bhfreagra ceart.

Ardchlár

Cnoc cónúil

[8m]

3. Aerfótagraf agus Léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis

Agus an t-aerfótagraf, an léarscáil 1:50000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo á n-úsáid agat, scríobh an freagra ceart sa spás a thugtar i gcás **gach ceann** acu seo a leanas:

- (i) Ainmnigh an bóthar a thagann isteach san aerfótagraf sa chúlra ar dheis agus a leanann ar aghaidh go dtí an timpeallán sa lár.

_____

- (ii) Ainmnigh an bóthar a thagann isteach san aerfótagraf sa tulra ar dheis agus a leanann ar aghaidh go dtí an timpeallán sa lár.

_____

- (iii) Cé acu ceann de na pointí seo a raibh an ceamara os a chionn nuair a tógadh an t-aerfótagraf? Cuir tic sa bhosca ceart.

V 435 999

Q 446 007

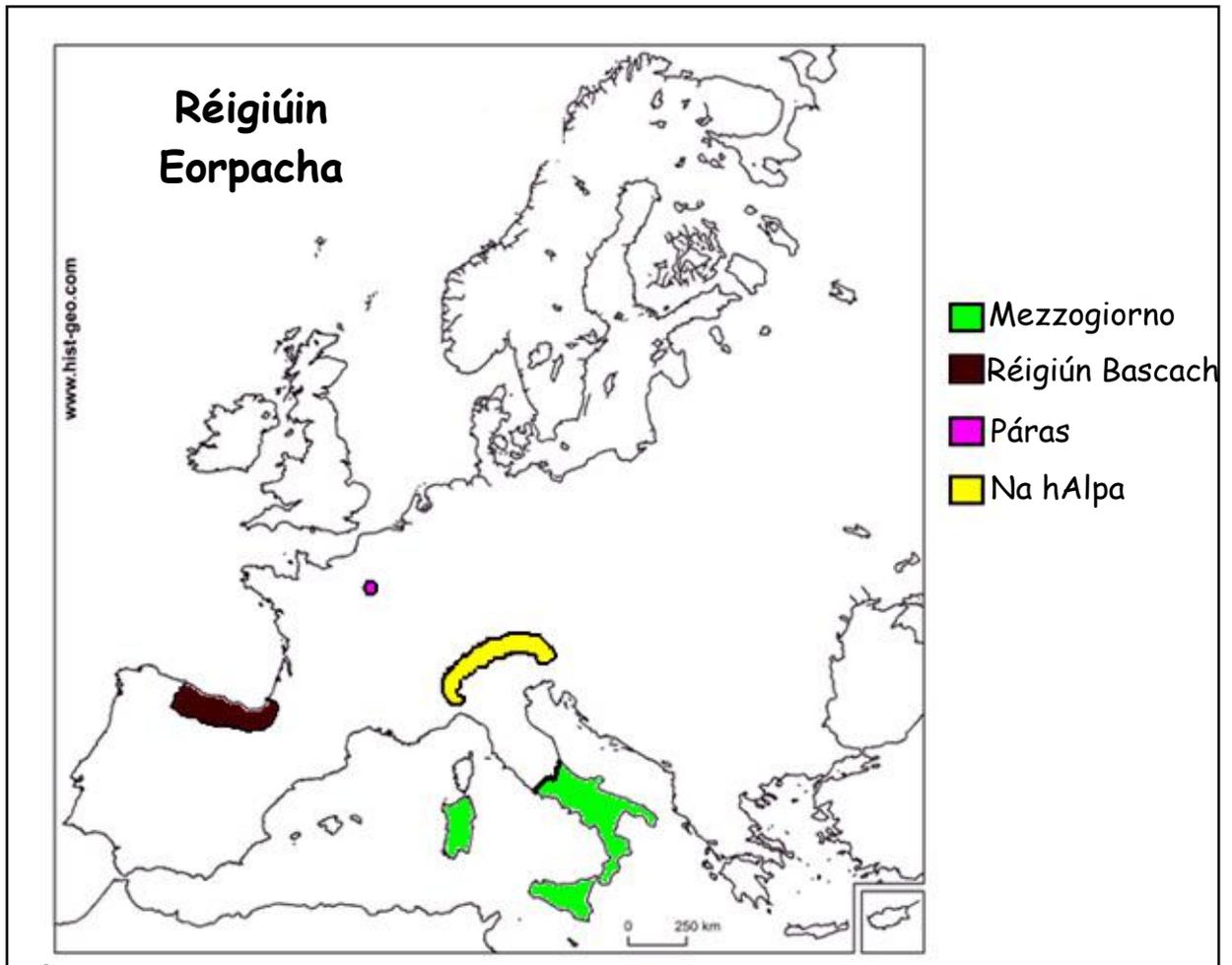
Q 445 020

- (iv) Cén treo ina raibh an ceamara nuair a tógadh an t-aerfótagraf?

_____

[8m]

4. Cineálacha Réigiún

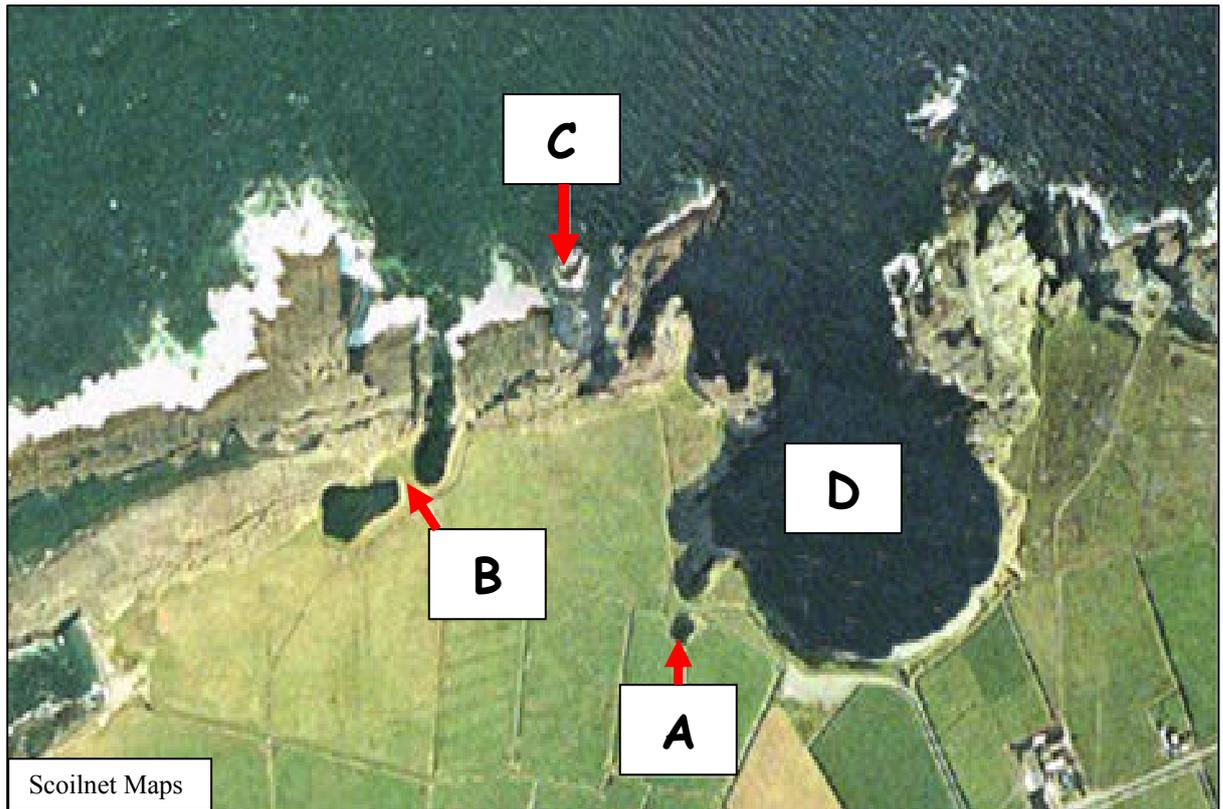
Scrúdaigh an léarscáil thuas.

Meaitseáil **gach** réigiún a thaispeántar ar an léarscáil thuas leis an gcineál réigiúin sa tábla thíos **is fearr** a chuireann síos air.

Cineál Réigiúin	Ainm an Réigiúin
Réigiún cultúir	
Réigiún fisiceach	
Réigiún imeallach	
Réigiún uirbeach	

[8m]

5. Tírghnéithe Cósta

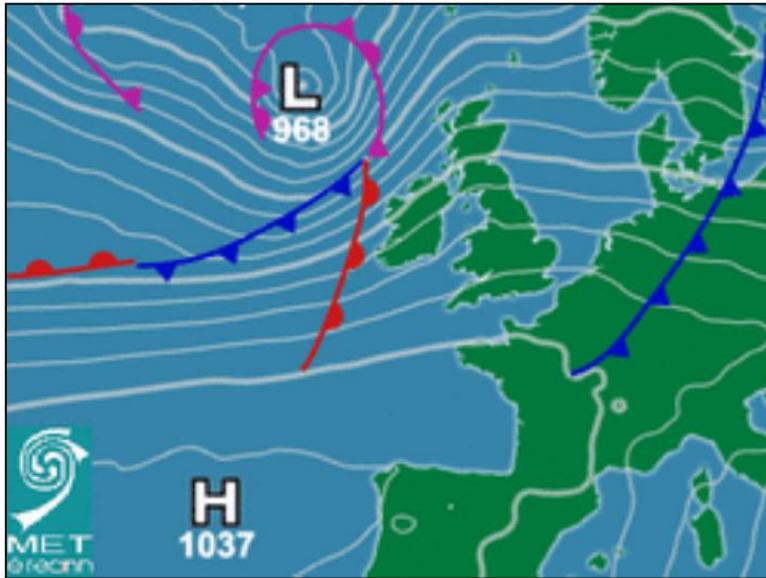
Scrúdaigh an t-aerfótagraf thuas.

Meaitseáil **gach ceann** de na litreacha **A** go **D** leis an tírghné cheart sa tábla thíos.

Tírghné	Litir
Staca farraige	
Poll séideáin	
Bá	
Stua mara	

[8m]

6. Cairt Aimsire

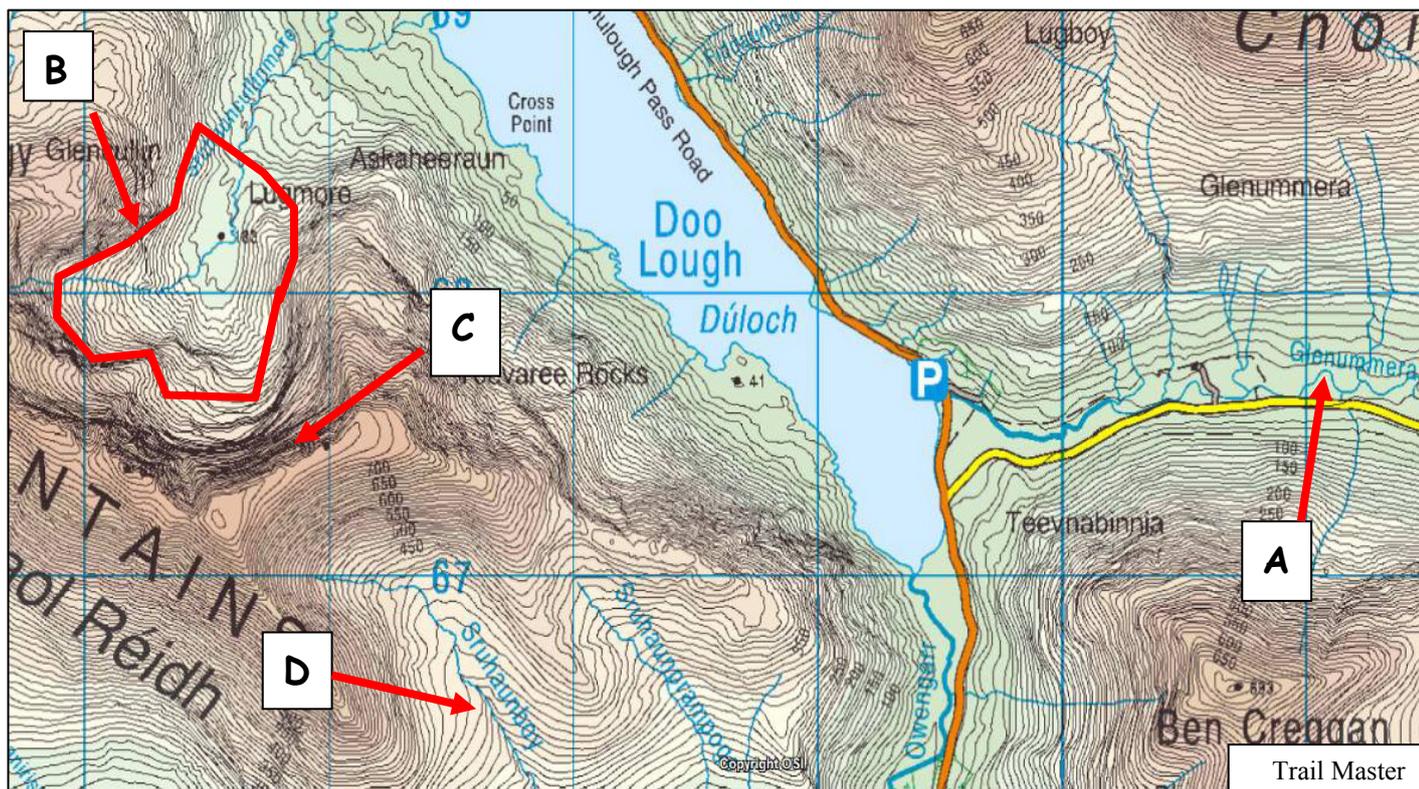
Scrúdaigh cairt aimsire na hÉireann thuas.

Cuir tic sa bhosca ceart chun a chur in iúl cé acu fíor no bréagach atá **gach** ráiteas díobh seo a leanas.

- (i) Tá an aimsir an-chalma os cionn na Leithinse Ibéaraigh. Fíor Bréagach
- (ii) Tá fronta fuar os cionn lár agus thuaisceart na hEorpa. Fíor Bréagach
- (iii) Tá frithchioclón ag dul i bhfeidhm ar Éirinn agus ar an mBreatain Mhór. Fíor Bréagach
- (iv) Tá na gaotha éadrom os cionn na hÉireann. Fíor Bréagach

[8m]

7. Tírghnéithe

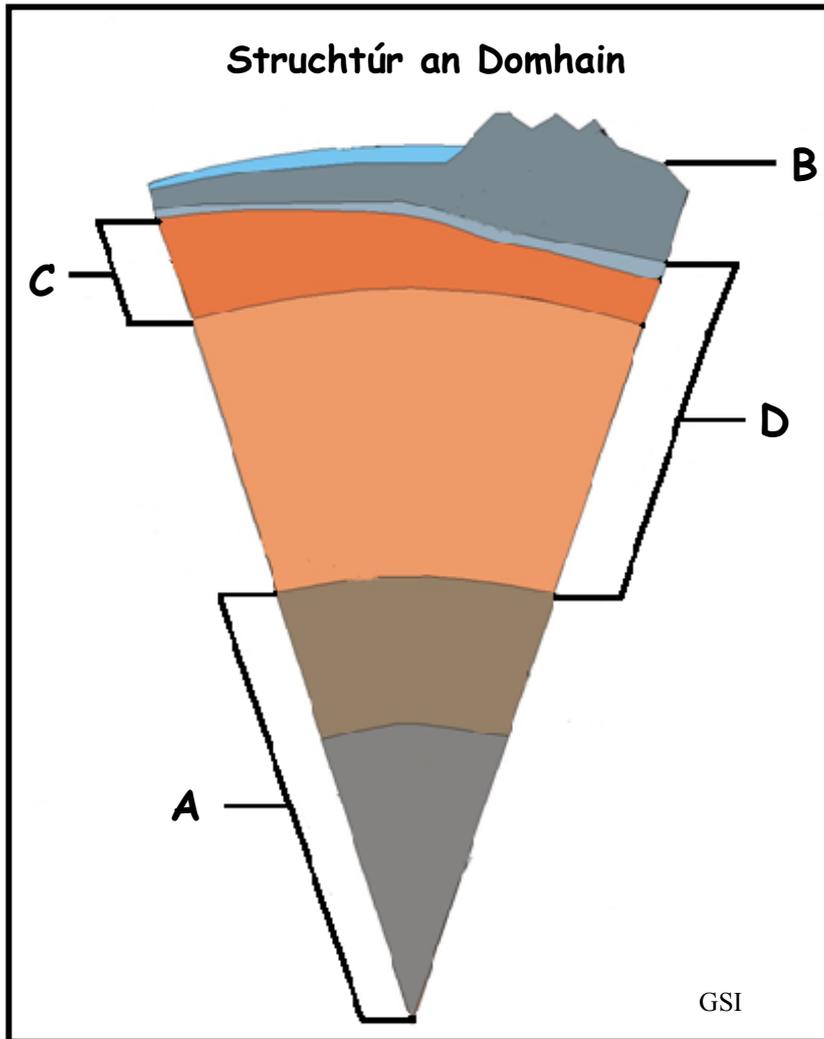
Scrúdaigh an sliochtléarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis thuas.

- (i) Meaitseáil **gach ceann** de na litreacha **A** go **D** leis an tírghné cheart sa tábla thíos.
- (ii) Cuir in iúl le tic sa bhosca ceart cé acu an próiseas abhann nó próiseas oighreacha ba chúis le foirmiú **gach** tírghné.

Tírghné	Litir	Próiseas Abhann	Próiseas Oighreach
V-ghleann			
Coire/Soirc			
Airéit			
Lúb			

[8m]

8. **Struchtúr an Domhain**

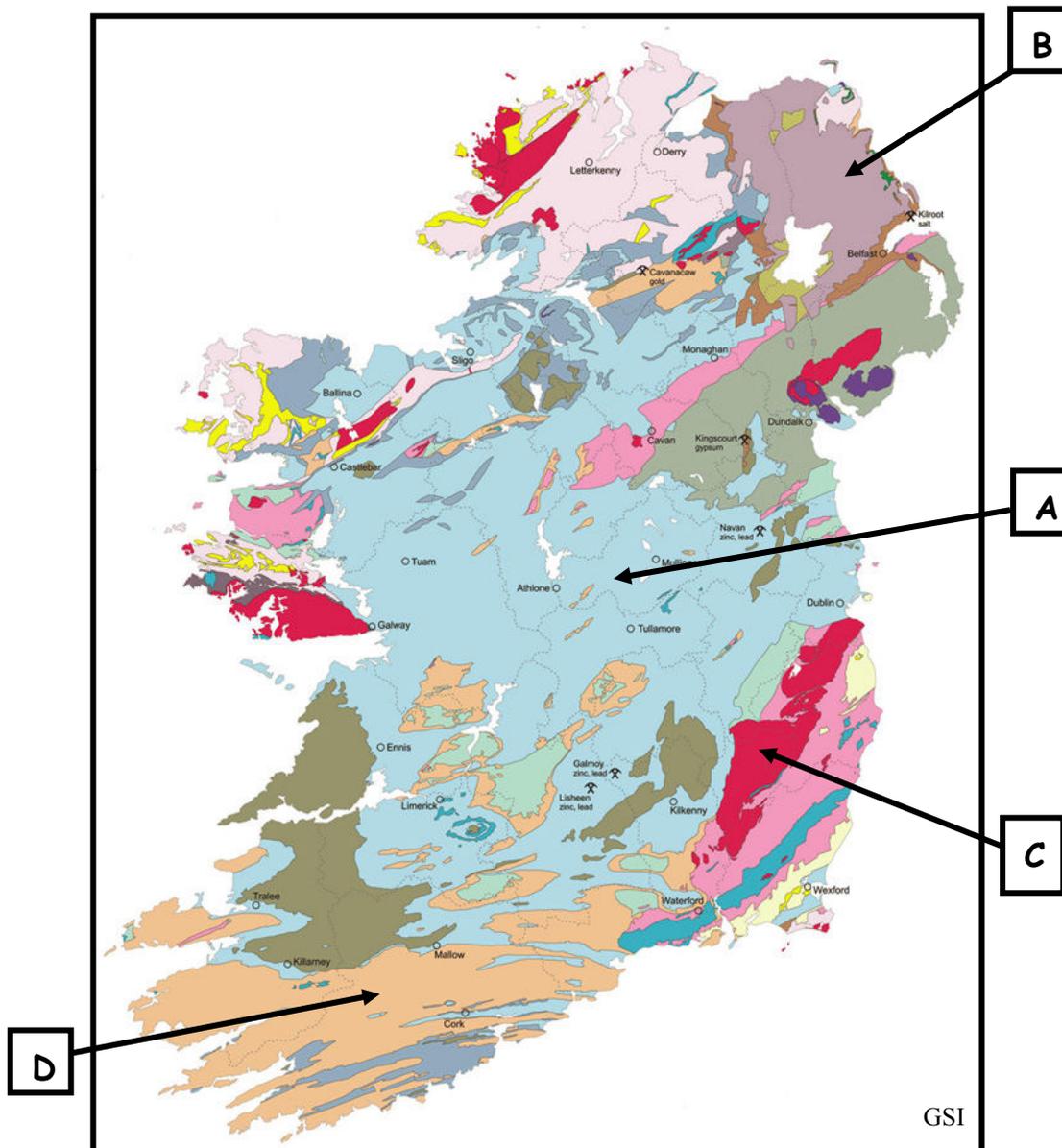

Scrúdaigh an léaráid thuas a thaispeánann struchtúr an domhain. Meaitseáil **gach ceann** de na litreacha **A go D** leis an ainm ceart sa tábla thíos.

Ainm	Litir
Maintlín	
Astanaisféar	
Croí	
Screamh	

[8m]

9. Cineálacha Carraige

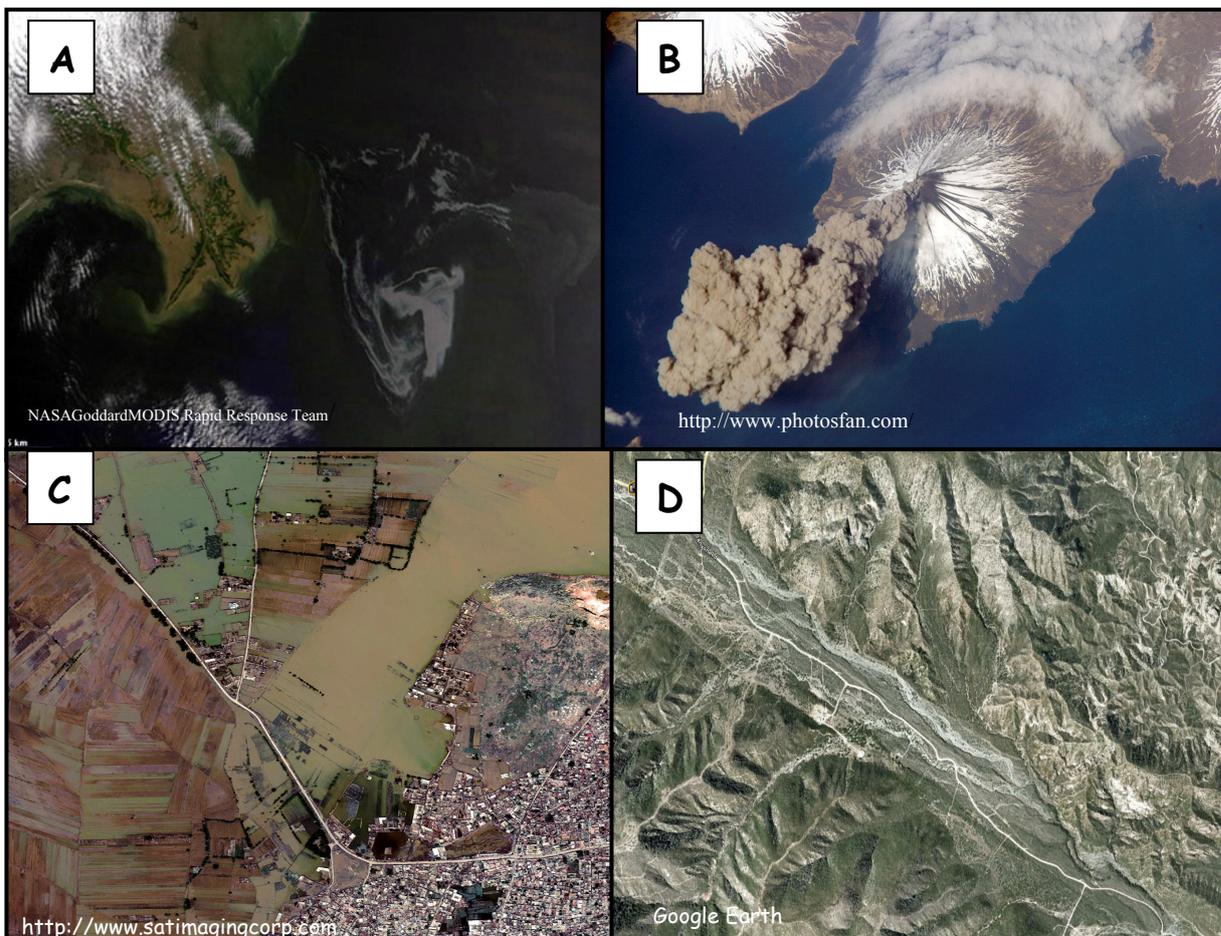
Scrúdaigh léarscáil gheolaíoch na hÉireann thuas.

Meaitseáil **gach ceann** de na litreacha **A** go **D** leis an gcineál ceart carriage sa tábla thíos.

Cineál Carraige	Litir
Basalt	
Aolchloch	
Gaineamhchloch	
Eibhear	

[8m]

10. Léirléamh Satailíte

Scrúdaigh na híomhánna satailíte thuas.

Meaitseáil **gach ceann** de na litreacha **A** go **D** leis an gcur síos ceart sa tábla thíos.

Cur Síos	Litir
Leo ola i Murascaill Mheicsiceo.	
Tuile sa Phacastáin, 5 Lúnasa, 2010.	
Bolcán ag brúchtaíl in Alasca.	
Éasc San Aindreas in California.	

[8m]

11. Acmhainn fuinnimh in Éirinn

Scrúdaigh an tábla thíos a thaispeánann acmhainn ghiniúna an fhuinnimh in-athnuaite in Éirinn ina meigeavatanna (mw) agus freagair na ceisteanna a leanas:

Acmhainn ghiniúna an fhuinnimh in-athnuaite (mw)			
Bliain	Gaoth	Uisce	Bithmhais
2003	212	240	12
2004	343	240	17
2005	495	234	18
2006	746	234	25
2007	783	235	27
2008	1,027	237	30
2009	1,264	239	X
Total	4,870	1,659	162

Fuinneamh Inmharthana Éireann

(i) Cad é acmhainn ghiniúna na gaoithe sa bhliain 2009?

_____

(ii) Mínigh go hachomair cúis **amháin** a bhfuil méadú tagtha ar úsáid fhuinneamh na gaoithe in Éirinn le leictreachas a ghiniúint.

Cúis _____

_____

(iii) Ríomh **X**, acmhainn ghiniúna na bithmhaise sa bhliain 2009.

_____

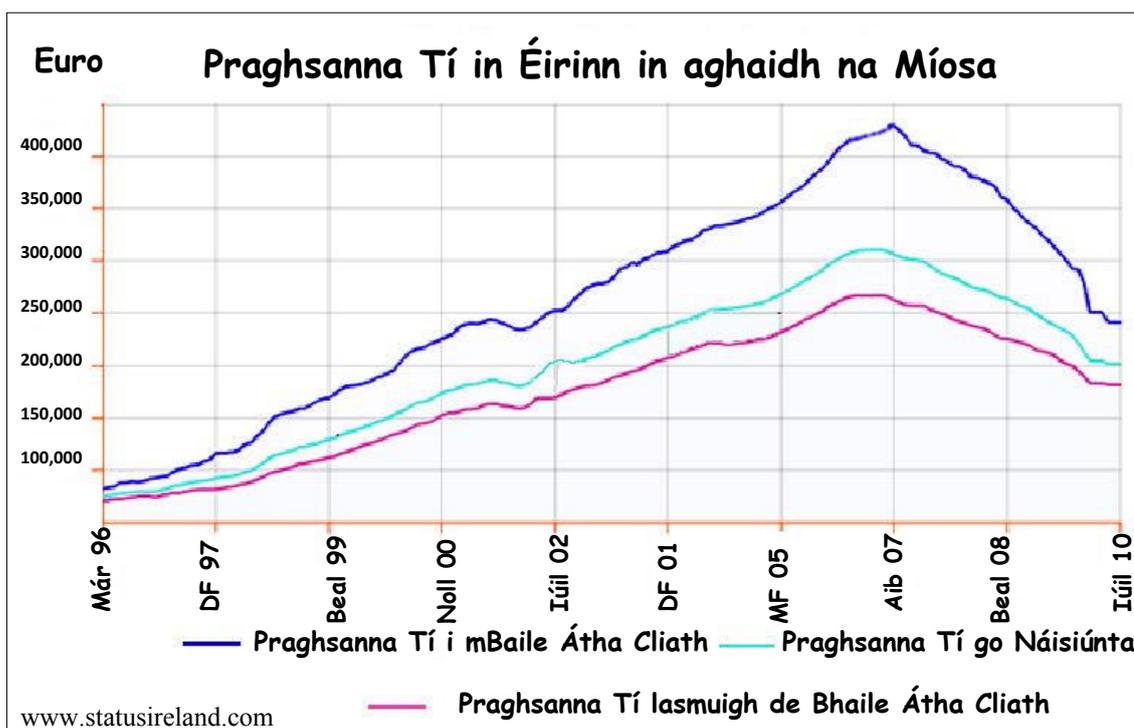
(iv) Ainmnigh **dhá** fhoinse eile den fhuinneamh in-athnuaite nach luaitear sa tábla thuas.

1. _____

2. _____

[8m]

12. Léirléamh Grafaicí

Scrúdaigh an treoghráf thuas agus freagair na ceisteanna a leanas:

(i) Cén áit a raibh na praghsanna tí ab ísle i mí Iúil 2010?

(ii) Cén praghas a bhí ar na tithe i mBaile Átha Cliath i mí Iúil 2002?

(iii) Cathain a shroich praghsanna tí i mBaile Átha Cliath an pointe ab airde?

(iv) Mínigh go hachomair cúis **amháin** le cliseadh na bpraghsanna tí tar éis 2007.

Cúis

[8m]

CUID A DÓ – CEISTEANNA STRUCHTÚRTHA agus AISTE – 320 MARC

Ní mór duit tabhairt faoi **CHEITHRE** cheist, mar seo a leanas:

- **DHÁ** cheist as **Roinn 1 – Croí-Aonaid:**
  - Ceist **amháin** as na Ceisteanna 1, 2 agus 3
AGUS
  - Ceist **amháin** as na Ceisteanna 4, 5 agus 6
- Ceist **AMHÁIN** as **Roinn 2 – Toghaonaid**
- Ceist **AMHÁIN** as **Roinn 3 – Roghaonaid**

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SA FHREAGARLEABHAR

ROINN 1 – CROÍ-AONOID

Na Ceisteanna 1 go 6

NÍ MÓR duit tabhairt faoi **DHÁ** cheist:

➤ **CEIST AMHÁIN** as **Patrúin agus Próisis sa Chomhshaol Fisiceach**

AGUS

➤ **CEIST AMHÁIN** as **Tíreolaíocht Réigiúnach**

PATRÚIN AGUS PRÓISIS SA CHOMHSHAOL FISICEACH

Na Ceisteanna 1 go 3

Freagair ceist AMHÁIN

Ceist 1

A. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an Léarscáil 1:50000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil **ar leathscála** den limistéar a thaispeántar.

Ar an tsracléarscáil sin, **marcáil** agus **ainmnigh** gach ceann acu seo a leanas:

- Cúrsa iomlán Abhainn na Gairfeanaí (Garfinny River)
- Stiall den chósta ar a bhfuil aillte cósta
- Trá
- Limistéar talún os cionn 600 méadar soir ó oirlíne 50.

[20m]

B. Bolcáin

Déan plé ar iarmhairtí dearfacha na ngníomhaíochta bolcánaí.

[30m]

C. Idirghníomhaíocht an Duine

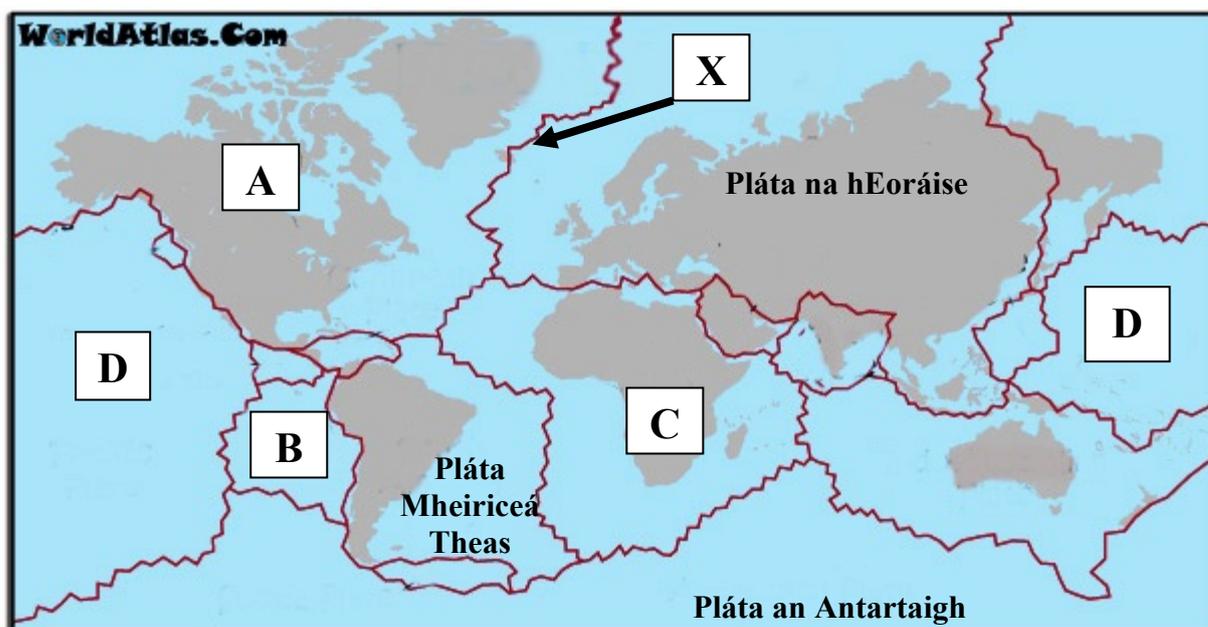
Mínigh agus tagairt agat do shampla(i) a bhfuil staidéar déanta agat air/orthu, conas atá gníomhaíochtaí an duine tar éis dul i bhfeidhm ar oibriú aon cheann **amháin** de na próisis dromchla a leanas:

- Próisis ollghluaiseachta
- Próisis abhann
- Próisis chósta.

[30m]

Ceist 2

A. Teicteonaic Phlátaí

Scrúdaigh an léarscáil thuas a thaispeánann príomhphlátaí screimhe an domhain agus freagair na ceisteanna a leanas:

- (i) Ainmnigh na plátaí **A**, **B**, **C** agus **D**.
- (ii) Ainmnigh an teorainn phlátaí ag **X**.

[20m]

B. Forbairt Tírghnéithe

Chuaigh próisis abhann, próisis oighreacha, próisis chósta agus próisis ollghluaiseachta i bhfeidhm ar an limistéar a thaispeántar ar an léarscáil 1:50000 de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo.

Freagair (i) nó (ii).

- (i) Ainmnigh tírghné **amháin** ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis a foirmíodh le próisis abhann **nó** le próisis oighreacha **nó** le próisis chósta **agus** tabhair tagairt eangaí sé fhigiúir don suíomh ina bhfuil sí.

Déan cur síos, agus léaráid(i) á n-úsáid agat, ar na próisis a raibh baint acu le foirmiú na tírghné seo agus mínigh iad.

NÓ

- (ii) Aimsigh limistéar ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis ina bhfuil na fánaí an-ghéar **agus** tabhair tagairt eangaí sé fhigiúir don suíomh ina bhfuil sé.

Déan cur síos ar phróiseas ollghluaiseachta **amháin** a d'fhéadfadh a bheith ar bun i limistéar mar seo agus mínigh é.

[30m]

C. Idirghníomhaíocht an duine

Mínigh, agus tú ag tagairt d'idirghníomhaíocht le timthriall na gcarraigeacha **amháin** de chuid an duine, a bhfuil staidéar déanta agat uirthi, conas a bhaineann an duine tairbhe eacnamaíochta as an idirghníomhaíocht seo.

[30m]

Ceist 3

A. Bolcán

Fadhbanna móra le hEitiltí

Tá an scamall luatha ó bholcán atá ag brúchtadh faoi oighearshruth Eyjafjallajökull ag cur isteach fós ar eitiltí ar fud thuaisceart na hEorpa.

□ Tíortha ina bhfuil cuid den aerspás nó an t-aerspás iomlán dúnta

AN ÍOSLAINN
oighearshruth Eyjafjallajökull

RAON AN SCAMALL LUATHA

AN EASTÓIN
AN LAITVIA
AN LIOTUÁIN

AN DANMHAIRG

AN PHÓLAINN

ÉIRE
AN BHEILG
POBLACHT NA SEICE
AN tSLÓVAIC

Chuir an brúchtadh seo isteach go mór ar an aerthaisteal ar fud iarthar agus thuaisceart na hEorpa le linn tréimhse sé lae in Aibreán 2010 ar dtús.

Thosaigh an dara céim den bhrúchtadh ar 14 Aibreán, 2010 agus teilgeadh amach 250 milliún méadar ciúbach de luaith, meastar. D'éirigh an scamall luatha tuairim is 9 gciliméadar ar airde.

Faoin 21 Bealtaine 2010, bhí an dara céim dulta i léig chomh mór sin nach raibh laibhe ná luath á gcruthú níos mó.

dailyme.com

Scrúdaigh na sonraí thuas a bhaineann le brúchtadh bholcán Eyjafjallajökull in Aibreán 2010 agus freagair na ceisteanna a leanas:

- (i) Cén airde, tuairim is, a shroich an scamall de luaith bholcánach?
- (ii) Cé mhéad méadar ciúbach de luaith a theilg an bolcán amach?
- (iii) Ainmnigh **dhá** thír nach bhfuil ainmnithe ar an léarscáil inar dúnadh cuid den aerspás nó an t-aerspás iomlán.
- (iv) Mínigh, go hachomair cén fáth a dtarlaíonn gníomhaíocht bholcánach san Íoslainn.

[20m]

B. Bruthcharraig

Mínigh foirmiú **dhá** bhruthcharraig agus tagairt agat do shamplaí as Éirinn.

[30m]

C. Athruithe Iseastatacha

Mínigh conas atá athruithe iseastatacha tar éis dul i bhfeidhm ar thírdhreach na hÉireann agus tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[30m]

TÍREOLAÍOCHT RÉIGIÚNACH

Na Ceisteanna 4 go 6

Freagair ceist **AMHÁIN**

Ceist 4

A. Scileanna Léarscáile

Tarraing léarscáil imchrutha de **réigiún Ilchríochach** / **réigiún Fo-ilchríochach** (nach bhfuil san Eoraip) a bhfuil staidéar déanta agat air.

Ar an léarscáil sin, **taispeáin** agus **ainmnigh** iad seo a leanas:

- (i) Dhá ghné fhisiceacha
- (ii) Dhá lárionad uirbeacha.

[20m]

B. Talmhaíocht in Éirinn

Cuir forbairt na talmhaíochta in **dhá** réigiún in **Éirinn**, a bhfuil staidéar déanta agat orthu, i gcodarsnacht lena chéile.

[30m]

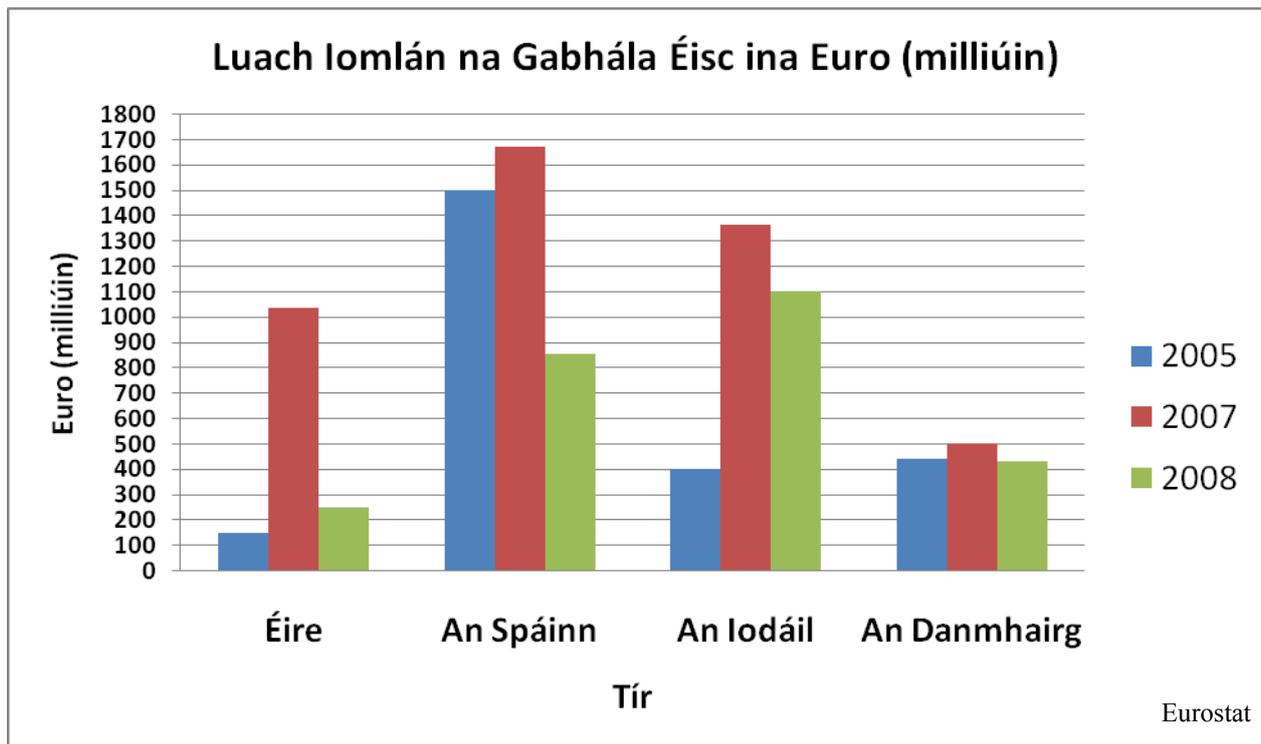
C. Réigiún Uirbeacha

Pléigh na tosca a raibh tionchar acu ar fhorbairt limistéar uirbeach **amháin** i réigiún **Eorpach** (nach bhfuil in Éirinn) a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Ceist 5

A. Iascaireacht san Eoraip

Scrúdaigh na sonraí sa chart thuas agus freagair na ceistanna a leanas:

- (i) Cén tír a raibh an luach is airde ar an ngabháil éisc aici sa bhliain 2007?
- (ii) Cén luach a bhí ar ghabháil éisc na hIodáile sa bhliain 2005?
- (iii) Ríomh an difríocht idir an luach a bhí ar ghabháil éisc na Spáinne sa bhliain 2005 agus an luach a bhí ar ghabháil éisc na hIodáile sa bhliain 2005?
- (iv) Ainmnigh **dhá** calafort mór iascaireachta in Éirinn.
- (v) Mínigh go hachomair dúshlán **amháin** a mbeidh ar thionscal iascaireachta na hÉireann dul i ngleic leis sa todhchaí.

[20m]

B. An tAontas Eorpach

Scrúdaigh an tionchar a bhí ag méadú an Aontais Eorpaigh ar gheilleagar na hÉireann.

[30m]

C. Coincheap an Réigiúin

Is éard is réigiún ann ná limistéar ar dhromchla an domhain is féidir a shainmhíniú de réir critéar amháin nó níos mó.

Mínigh an ráiteas seo agus tagairt agat do shampla(i) a bhfuil staidéar déanta agat air/orthu.

[30m]

Ceist 6

A. Turasóireacht in Éirinn

Ceantar dúchais na dturasóirí a thug cuairt ar Éirinn, ina mílte (000)					
Bliain	An Bhreatain	Mór-Roinn na hEorpa	Meiriceá Thuaidh	An Chuid eile den Domhan	Iomlán
2004	1,718	825	656	167	3,366
2005	1,662	950	614	139	3,365
2006	1,765	1,114	670	163	3,712
2007	1,778	1,378	687	150	3,993
2008	1,596	1,216	614	164	3,590
2009	1,118	1,115	555	143	X

Fáilte Ireland

Scrúdaigh na sonraí sa tábla thuas agus freagair na ceisteanna a leanas:

- (i) Cé mhéad turasóir as Meiriceá Thuaidh a thug cuairt ar Éirinn sa bhliain 2007?
- (ii) Cad as ar tháinig an líon is mó turasóirí sa bhliain 2008?
- (iii) Ríomh X, líon iomlán na dturasóirí a thug cuairt ar Éirinn sa bhliain 2009?
- (iv) Ainmnigh **dhá** ní a tharraingíonn turasóirí go hÉirinn.
- (v) Mínigh go hachomair cén fáth a bhfuil laghdú ag teacht ar líon na dturasóirí a thugann cuairt ar Éirinn.

[20m]

B. Dáileadh Daonra

Déan cur síos ar dháileadh an daonra in aon **réigiún Ilchríochach / réigiún Fo-ilchríochach** (nach bhfuil san Eoraip) a bhfuil staidéar déanta agat air, agus mínigh é.

[30m]

C. Tionscal na Déantúsaíochta

Déan cur síos agus míniú ar fhorbairt thionscal na déantúsaíochta i réigiún in **Éirinn** a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

ROINN 2 – TOGHAONÁID

Na Ceisteanna 7 go 12

NÍ MÓR duit tabhairt faoi aon cheist **AMHÁIN** as:

Patrúin agus Próisis i nGníomhaíochtaí Geilleagracha

NÓ

Patrúin agus Próisis i gComhshaol an Duine

PATRÚIN AGUS PRÓISIS I nGNÍOMHAÍOCHTAÍ GEILLEAGRACHA

Na Ceisteanna 7 go 9

Ceist 7

A. Ráta Dífhostaíochta

Rátaí dífhostaíochta sna Stáit Aontaithe (%), 2005 - 2010

Bliain	Céatadán
2005	5.5%
2006	5.2%
2007	4.8%
2008	4.6%
2009	7.2%
2010	9.3%

www.indexmundi.com

Scrúdaigh na sonraí sa tábla thuas a thaispeánann an ráta dífhostaíochta sna Stáit Aontaithe ó 2005 go 2010.

- (i) Bain úsáid as **grafpháipéar** agus tarraing graf oiriúnach chun na sonraí seo a léiriú.
- (ii) Ainmnigh **dhá** bheart a d'fhéadfadh rialtas a dhéanamh chun an dífhostaíocht a íslíú.

[20m]

B. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo.

- (i) Cuir in iúl le tagairt eangaí suíomh oiriúnach le haghaidh monarcha phróiseála éisc.
- (ii) Mínigh **dhá** chúis ar roghnaigh tú an suíomh seo. Bíodh fianaise ón léarscáil agat mar thacaíocht le do fhreagra.

[30m]

C. Geilleagair i mBéal Forbartha

Scrúdaigh iarmhairt an choilíneachais ar gheilleagar tíre i mbéal forbartha a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Ceist 8

A. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf den Daingean atá in éineacht leis an bpáipéar seo. Tarraing sracléarscáil den aerfótagraf, **leath an fhaid** agus **leath an leithid**. Ar an léarscáil sin, **taispeáin** agus **ainmnigh** gach ceann acu seo a leanas:

- Limistéar an chuain
- Dhá bhóthar/shráid a bhuaileann lena chéile
- Limistéar tráchtála
- Limistéar aeraíochta.

[20m]

B. Cuideachtaí Ilnáisiúnta

Déan cur síos ar oibríocht cuideachta ilnáisiúnta **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi agus mínigh í.

[30m]

C. Tionchar ar an Timpeallacht

Ní ghéilleann an truailliú d'aon teorainn agus, ar an ábhar sin, is féidir leis dul i bhfeidhm ar an timpeallacht ar scála áitiúil, náisiúnta nó idirnáisiúnta.

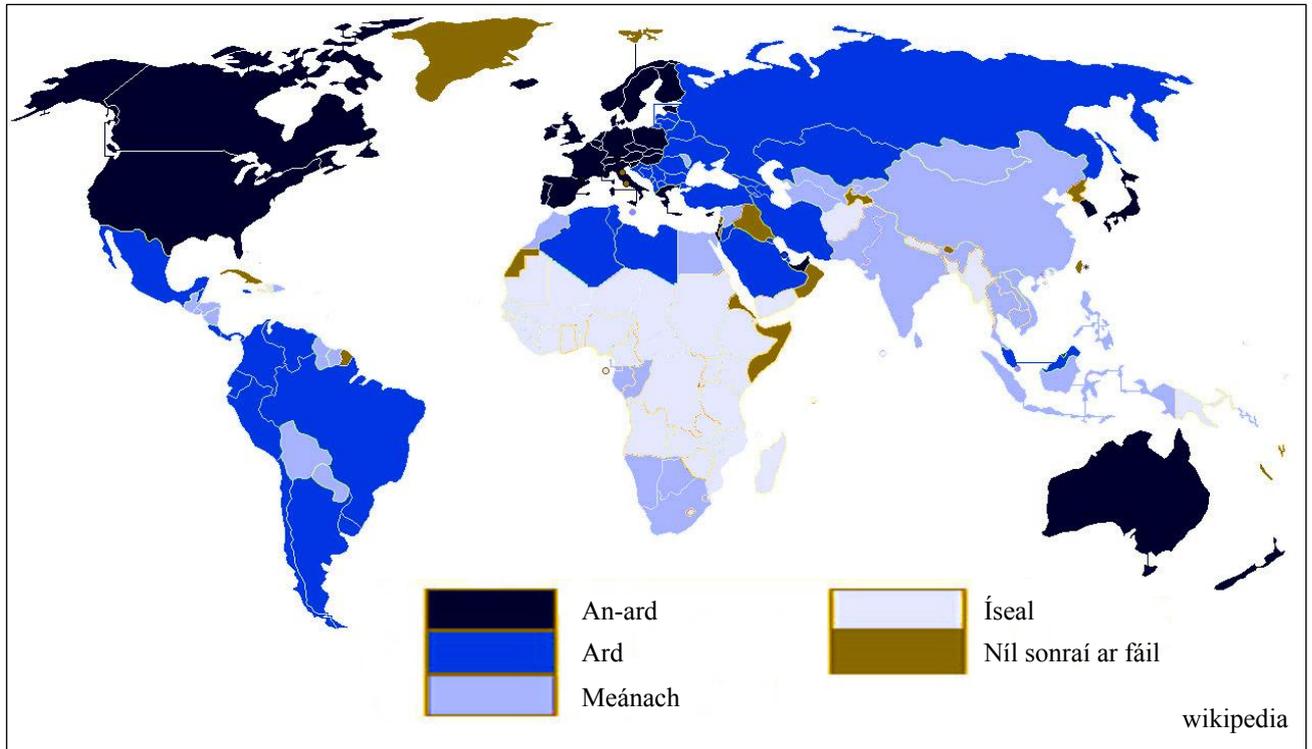
Scrúdaigh an ráiteas thuas agus tagairt agat do shampla(i) a bhfuil staidéar déanta agat air/orthu.

[30m]

Ceist 9

A. Treoiruimhir Forbartha Daonna

Treoiruimhir Forbartha Daonna na Náisiún Aontaithe, 2010

Scrúdaigh léarscáil an domhain thuas a thaispeánann Treoiruimhir Forbartha Daonna (HDI) na Náisiún Aontaithe don bhliain 2010 agus freagair na ceisteanna a leanas:

- (i) Cé acu catagóir den Treoiruimhir Forbartha Daonna (HDI) ina bhfuil Éire?
- (ii) Ainmnigh **dhá** thír taobh amuigh den Eoraip a bhfuil Treoiruimhir Forbartha Daonna (HDI) an-ard acu.
- (iii) Cé acu ilchríoch is mó a bhfuil Treoiruimhir Forbartha Daonna (HDI) íseal aici?
- (iv) Luaigh **dhá** chúis a bhfuil Treoiruimhir Forbartha Daonna (HDI) íseal ag tíortha áirithe.

[20m]

B. Geilleagair Fhorbartha

Scrúdaigh forbairt na seirbhísí i ngeilleagar forbartha a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

C. An tAontas Eorpach

Scrúdaigh an tionchar atá ag **aon** pholasaí ar bith de chuid an Aontais Eorpaigh ar gheilleagar na hÉireann.

[30m]

PATRÚIN AGUS PRÓISIS i gCOMHSHAOL AN DUINE

Na Ceisteanna 10 go 12

Ceist 10

A. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf den Daingean atá in éineacht leis an bpáipéar seo. Tarraing sracléarscáil den aerfótagraf, **leath an fhaid** agus **leath an leithid**. Ar an tsracléarscáil seo, **taispeáin** agus **ainmnigh** gach ceann acu seo a leanas:

- An Lárcheantar Gnó
- Talamhúsáid tithíochta
- Talamhúsáid san oideachas
- Sampla de bhainistiú tráchta.

[20m]

B. Imirce

Tabhair breac-chuntas ar an tionchar a bhíonn ag an imirce ón tuath go dtí ceantair uirbeacha ar réigiún i mbéal forbartha a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

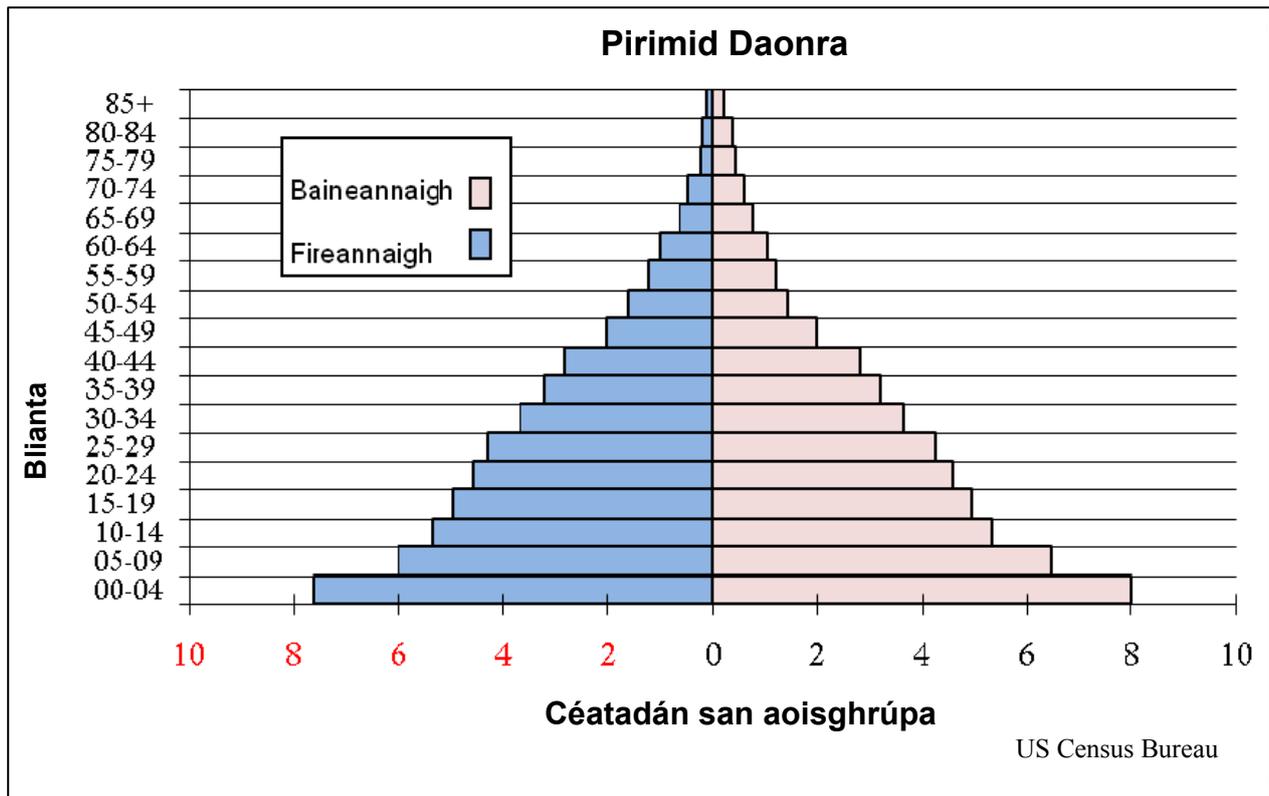
C. Dinimic na Lonnaíochta

Déan cur síos ar na criosanna talamhúsáide in **aon** chathair a bhfuil staidéar déanta agat uirthi agus mínigh iad.

[30m]

Ceist 11

A. Pirimid Daonra

Scrúdaigh an phirimid daonra thuas agus freagair na ceistanna a leanas:

- Cén céatadán de na fireannaigh atá san aoisghrúpa 5 - 9?
- Cén céatadán de na bhaineannaigh atá san aoisghrúpa 0 - 4?
- Cad é an céatadán iomlán den daonra atá san aoisghrúpa 45 - 49?
- Luaigh cé acu réigiún forbartha nó réigiún i mbéal forbartha a léiríonn an phirimid thuas.
- Luaigh **dhá** shlí a bhfuil difríocht idir struchtúr pirimid daonra do réigiún forbartha agus struchtúr pirimid daonra do réigiún i mbéal forbartha.

[20m]

B. Fairsingiú Uirbeach

De réir mar théann cathracha i bhfairsinge, téann siad i bhfeidhm ar na limistéir thuaithe thart timpeall orthu.

Pléigh an ráiteas seo agus tagairt agat do shampla(i) a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[30m]

C. Dlús Daonra

Scrúdaigh an léarscáil 1:50000 de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo.

Mínigh, agus fianaise ón léarscáil á húsáid agat, cén fáth a bhfuil an dlús daonra chomh hiseal sin sa limistéar soir ó oirlíne 44 agus ó thuaidh ó thuaidhlíne 03.

[30m]

Ceist 12

A. Struchtúr Daonra

An Céatadán den Daonra atá 65 bliain d'aois agus os a chionn

Tír	1998	2008
An Bheilg	16	17
Éire	11	11
An Ríocht Aontaithe	15	16

Eurostat

Scrúdaigh na sonraí sa tábla thuas a thaispeánann an céatadán den daonra i roinnt tíortha Eorpacha atá 65 bliain d'aois agus os a chionn.

- (i) Bain úsáid as **grafpháipéar** chun graf oiriúnach a tharraingt chun na sonraí seo a léiriú.
- (ii) Ainmnigh **dhá** fhadhb a bhíonn ag tíortha ina bhfuil méadú ag teacht ar an gcuid den daonra atá 65 bliain d'aois agus os a chionn.

[20m]

B. Ródhaonra

Pléigh na cúiseanna leis an ródhaonra agus tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[30m]

C. Aerfótagraf agus Léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis

Agus an t-aerfótagraf, an léarscáil 1:50000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis atá in éineacht leis an bpáipéar seo á n-úsáid agat, mínigh **trí** chúis ar fhorbair limistéar uirbeach an Daingin ar an suíomh seo.

[30m]

ROINN 3 - ROGHAONAIÐ

Na Ceisteanna 13 go 24

Freagair ceist **AMHÁIN**

Nóta: Is fearr **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

Idirspheáchas Domhanda

Nóta: Is fear **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

13. Scrúdaigh an tslí inar féidir tionchar dearfach agus tionchar diúltach araon a bheith ag an gcúnamh ar thíortha i mbéal forbartha.

[80m]

14. Is minic is féidir a chur i leith an domhain fhorbartha go bhfuil dearcadh fabhtach aige ar na tíortha i mbéal forbartha.
Scrúdaigh an ráiteas seo agus tú ag tagairt do dhearcaí difriúla ar an rud is ‘forbairt’ ann.

[80m]

15. Scrúdaigh an tábhacht a bhaineann le húsáid a bhaint as acmhainní nádúrtha ar bhealach inbhuanaithe agus tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[80m]

Geo-éiceolaíocht

Nóta: Is fear **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

16. Bíonn tionchar á imirt ar shaintréithe ithreach ag an gcomhshaol sa timpeallacht agus ag an teaghlaim próiseas a oibríonn sa chomhshaol sin.
Scrúdaigh **trí** phróiseas ithreach ar bith a bhíonn tionchar á imirt ar shaintréithe ithreach.

[80m]

17. Scrúdaigh saintréithe aon bhithóim **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air faoi **thrí** cinn de na teidil seo a leanas:

- Aeráid
- Ithreacha
- Flóra
- Fána.

[80m]

18. Is féidir le forbairt gníomhaíochtaí geilleagracha bithóim a athrú.
Déan an ráiteas seo a phlé agus tú ag tagairt do shamplaí cuí a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

[80m]

Cultúr agus Ionannas

Nóta: Is fear **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

19. Tá an t-ilchultúrachas coitianta i ndomhan an lae inniú. Scrúdaigh conas a d'fhéadfadh an t-ilchultúrachas a bheith ina chúis le coimhlint nó ina fórsa chun aontaithe. [80m]
20. Scrúdaigh na hiarmhairtí a bhíonn ag teorainneacha polaitiúla ar ghrúpaí cultúir. [80m]
21. Scrúdaigh conas is féidir leis an imirce dul i bhfeidhm ar phatrúin cine. [80m]

Comhshaol an Atmaisféir agus na nAigéan

Nóta: Is fear **trí** ghné nó **ceithre** ghné den téama a phlé go mion, in ionad plé ginearálta a dhéanamh ar líon mór pointí.

22. Tá éagsúlacht mhór thar dhromchla an domhain sna malartuithe uisce idir na haigéin agus an t-atmaisféar agus eascraíonn cúinsí sainiúla aimsire as sin. Pléigh an ráiteas seo agus tagairt agat do shamplaí a bhfuil staidéar déanta agat orthu. [80m]
23. Bíonn tionchar ag saintréithe aeráide ar fhorbairt gheilleagrach. Pléigh an ráiteas seo agus tú ag tagairt don talmhaíocht. [80m]
24. Mínigh na cúiseanna le nádúr sainiúil aeráid dhomhanda **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi. [80m]

Leathanach Bán

Leathanach Bán